

Nekrologi

ALAIN POHER (1909-1996)

Dnia 9 grudnia 1996 r. zmarł w Ablon-sur-Seine, przeżywszy 87 lat, Alain Poher. Był wielkim Europejczykiem, miłującym jednocześnie swą ojczyznę i swój region. Podczas wojny działał w *Résistance*, a później, w toku swego długiego i intensywnego życia zawodowego był m.in. przewodniczącym Parlamentu Europejskiego. Na zasadzie *ad interim* dwukrotnie pełnił też we Francji obowiązki głowy państwa – pierwszy raz po ustąpieniu de Gaulle'a w 1969 r., po raz drugi po śmierci prezydenta Pompidou w 1974 r.

Alain Émile Louis Marie Poher urodził się 17 kwietnia 1909 r. w Ablon-sur-Seine (dep. Seine-et-Oise) jako syn urzędnika kolejowego. Swej rodzinnej miejscowości pozostał wierny do końca życia.

Uczęszczał do paryskich gimnazjów Louis-le-Grand oraz St. Louis. Ukończył egzaminem państwowym studia prawnicze na wydziale prawa Uniwersytetu Paryskiego oraz dyplomem studia w *École libre des sciences politiques*. Poza tym uzyskał także dyplom inżyniera górnictwa.

Był człowiekiem niezwykle pracowitości. W początkach swej kariery zawodowej rzeczywiście pracował w górnictwie; następnie jednak podjął pracę we francuskim ministerstwie finansów, gdzie w latach 1945-1946 kierował wydziałem społecznym. W 1946 r. był przez kilka miesięcy szefem gabinetu ministra finansów i późniejszego inicjatora budowy wspólnot europejskich, Roberta Schumana. Za radą Schumana rozpoczął działalność polityczną w chrześcijańsko-demokratycznej partii MRP (partia późniejszych centrystów). W latach 1946-1948 oraz 1952-1968 Poher był senatorem, reprezentując z ramienia tej partii swój rodzinny departament Seine-et-Oise. Uczynił zresztą wiele dla swego regionu; od 1945 r. był bowiem burmistrzem Ablon-sur-Seine, a w latach 1945-1960 zastępcą sekretarza generalnego Stowarzyszenia Burmistrzów Francji. Od 1974 r. przewodniczył tej instytucji.

Od września 1948 r. pełnił funkcję sekretarza stanu najpierw w kierowanym przez Schumana ministerstwie finansów, a następnie w ministerstwie skarbu Queuille'a. W okresie od listopada 1948 r. do kwietnia 1950 r. pełnił urząd Sekretarza Generalnego francuskich stref okupacyjnych w Niemczech i Austrii. Następnie – do roku 1952 – reprezentował Francję w Międzynarodowym Zarządzie Ruhry. W instytucjach tych zebrał ciekawe doświadczenia; już wówczas doskonale rozumiał, iż dla pomyślności gospodarczej i politycznej krajów europejskich, nie wyłączając demokratycznych Niemiec, konieczne jest ścisłe zespolenie ich życia gospodarczego.

W latach 1954-1955 kierował Komitetem ds. Transportu w Zgromadzeniu Doradczym Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali. Zgromadzenie to jest odpowiednikiem Komitetu Gospodarczo-Społecznego Wspólnoty Europejskiej. W latach 1955-1957 przewodniczył pracy francuskiej Komisji ds. Powołania Wspólnego Rynku, a następnie przez dwa lata był w rządzie Gaillarda sekretarzem stanu ds. marynarki. W okresie 1955-1956 kierował pracami francusko-niemieckiej Komisji Kanalizacji Mozeli.

Członkiem Parlamentu Europejskiego był Poher od początku istnienia tego wspólnego dla wszystkich trzech wspólnot europejskich organu, tj. od 1958 r. Od początku też pełnił tam ważną funkcję przewodniczącego jednej z najważniejszych grup politycznych – Frakcji

Chrześcijańsko-Demokratycznej. Z piastowania tej funkcji zrezygnował w 1966 r., kiedy to został wybrany przewodniczącym strasburskiego Parlamentu na okres do 1969 r. Parlament był wówczas instytucją kadłubową; nie wybierano go w ogólnoeuropejskich wyborach bezpośrednich, również kompetencje tego organu były w zasadzie jedynie doradcze. Poher zawsze opowiadał się za wzmocnieniem pozycji Parlamentu we wspólnotowym systemie instytucjonalnym.

W 1968 r. został jako przedstawiciel partii *Union centriste des démocrates de progrès* wybrany w departamencie Val-de-Marne senatorem i w październiku tego roku objął funkcję przewodniczącego senatu, jako następcą ustępującego po 21 latach (!) Gastona Monnerville'a. Okazało się później, że Poher pobił rekord swego zanego poprzednika, gdyż na funkcję przewodniczącego francuskiego senatu był wybierany regularnie do 1992 r., a więc przez 24 lata; stał się tym samym swego rodzaju człowiekiem-instytucją francuskiego parlamentaryzmu.

Rok 1969 był dla Francji rokiem szczególnym. Odbywało się wówczas referendum o podziale kraju na regiony i o reformie Senatu. Sam Poher, podobnie jak wielu innych, uważał proponowane zmiany za szkodliwe. De Gaulle powiązał wynik referendum z kwestią dalszego pełnienia swego urzędu. Gotowość Georges'a Pompidou do kandydowania jako następcy de Gaulle'a umożliwiła jednak wielu gaullistom głosowanie na „nie”. Po przegranym referendum de Gaulle zrealizował swą zapowiedź odejścia. Zgodnie z konstytucją Poher, jako przewodniczący Senatu, rozpoczął pełnienie obowiązków urzędującego prezydenta republiki. W wyborach o schedę po de Gaulle'u obok Pompidou i komunisty Duclosa wziął udział również sam Poher jako reprezentant mieszczańskiego centrum. Już w pierwszej turze Pompidou zdobył 44,46% głosów, Poher 23,31%, a Duclos aż 21,08%. W odbywającej się 15 czerwca 1969 r. drugiej turze Pompidou uzyskał poparcie 58,20%, a Poher 41,79% wyborców. Przysługującą mu jako pełniącemu obowiązki prezydenta republiki sumę 400 tys. franków Poher przekazał Międzynarodowemu Czerwonemu Krzyżowi oraz medycznym placówkom badawczym.

Alain Poher po raz drugi w swym życiu musiał pełnić obowiązki prezydenta państwa po śmierci Pompidou w dniu 2 kwietnia 1974 r., do czasu, gdy w kilka tygodni później urząd ten objął nowo wybrany prezydent Valléry Giscard d'Estaing.

Wielkim sukcesem kierowanego przez Pohera Senatu było skuteczne przeciwstawienie się zabiegom prezydenta Mitterranda, który w 1984 r. próbował przeforsować przyjęcie kwestionowanej przez prawicę ustawy o szkolnictwie poprzez zmianę konstytucji, idącą w kierunku rozszerzenia możliwości rozpisywania referendum. W 1989 r. po raz ostatni kandydował na urząd przewodniczącego Senatu. Jego własna partia wysunęła kontrkandydatów, mimo tego Poher zwyciężył znowu po szesnastogodzinnej procedurze wyborczej. Do jego sukcesu przyczyniły się głosy deputowanych neo-gaullistów. Dopiero po 24 latach sprawowania tego szaczonego urzędu Poher – ze względu na wiek – zrezygnował z kandydowania doń po wygranych wyborach do Senatu we wrześniu 1992 r. Urząd ten objął wówczas jego partyjny kolega René Monory.

Poher był kawalerem Legii Honorowej, odznaczony Krzyżem Wojennym i medalem za udział w ruchu oporu, a także m.in. Wielkim Krzyżem Zakonu Maltańskiego. Hamburgska Fundacja *FVS* wyróżniła go swą nagrodą za rok 1971. W tym samym zresztą roku otrzymał Nagrodę im. R. Schumana, a w 1984 r. został laureatem nagrody im. Louise Weiss. Za wkład w rozwój integracji europejskiej i zasługi dla rozwoju Europejskiej Partii Ludowej (frakcji chrześcijańskich demokratów w Parlamencie Europejskim) został przez nią odznaczony Medalem Roberta Schumana w 1986 r.

Był namiętnym mineralogiem; często udostępniał swe wielkie zbiory zainteresowanym instytucjom.

Odszedł wielki człowiek, zasłużony mąż stanu, patriota i ceniony Europejczyk.

Andrzej Graś

